

Technologia wykonania ikony

Podobrazie - podobrazim ikon jest przeważnie drewno lipowe, olchowe, osikowe, sosnowe, cedrowe w zależności od rejonu i lokalnej tradycji. Powinno być bez sęków, spoiste o małej zawartości żywicy. Deski muszą być wycięte z właściwego fragmentu pnia i tak ze sobą sklejone aby z upływem czasu nie wyginały się do środka (wtedy warstwa malarka ulegnie ściśnięciu i wykruszy się) lecz na zewnątrz (warstwa malarska ulega rozciągnięciu). Proces odkształceń szczególnie jest widoczny na starych ikonach które przybrały kształt wypukły. Deski suszono zawieszając je na belkach stropowych w miejscu o intensywnym przewiewie, tam były poddane działaniu zmiennych warunków – gorąca, zimna, dymu. Proces ich suszenia mógł dawniej trwać nawet kilka lat. Deski pod ikony skleja się i łączy na wpust, w plecy sklejonych desek w górną i dolną ich część wpuszczano tzw. szpongi, których zadaniem jest zapobieganie pękaniu i paczeniu się ikony. Na powierzchni, która ma być gruntowana draży się wgłębienie około 5mm – kowczeg. Czasem naśladuje się kowczeg poprzez nabicie na ikonę listew. Powierzchnię ikony zadrappuje się tworząc jakby kratkę mającej na celu wzmocnienie przylegania płótna, gazy lekarskiej do deski. Całą powierzchnię deski pokrywa się przynajmniej dwukrotnie, rozpuszczonym, gorącym klejem skórzanym bądź żelatyną. W rozgrzanym kleju o odpowiedniej proporcji (1 część żelatyny 5 części wody), zanurza się gazę bądź płótno o rozmiarach nieco większych niż sama ikona i tak nasączoną, nakleja na powierzchnię deski. Gdy deska przeschnie można przystąpić do sporządzenia gruntu.

Grunt - (gr.leukos, ros. lewkas)

Przygotowuje się roztwór kleju skórzanego bądź żelatyny (1 część kleju –5-6 części wody) do którego po podgrzaniu wsypuje się wypełniacz którym jest zmielona kreda. Obecnie w sprzedaży jest kilka gatunków kredy – bolońska, szampańska, na Podlasiu produkuje się kredę ze złóż w Mielniku. Po pewnym czasie kredę z klejem należy wymieszać i jeszcze rzadką zaprawę rozprowadza się dłonią po powierzchni gazy, uważając aby nie pojawiły się pęcherze. Powierzchnię wygładza się i po przeschnięciu nakłada przy pomocy szpachli malarskiej następne warstwy (każda musi wyschnąć) Kładziemy grunt który zgęstniał (tak że można go kroić nożem) cienkimi warstwami - (zbyt grube mogą się odwarstwiać i pękać), aż do momentu całkowitego przykrycia gazy. Następnym etapem jest polerowanie ikony przy pomocy drobnoziarnistego papieru ściernego w celu uzyskania gładkiego pola (gładkość kości słoniowej).

Pozłota

Malowanie ikony poprzedzają prace pozłotnicze. Najbardziej cenna jest metoda złocenia na pulmencie (wilgotna masa złożona z czerwonej glinki i kleju

organicznego z dodatkami). Powierzchnię pod złoto pokrywa się pulmentem, po jego wyschnięciu nawilża się pulment roztworem 20% alkoholu i kładzie płatki złota. Po pewnym czasie złoto poleruje się agatem. Istnieją inne techniki pozłotnicze - złocenie na sok z czosnku, na mikstion olejny bądź akrylowy.

W tych technikach pozłota nie wykazuje efektu tak silnego blasku jak w technice złocenia na pulment.

Rysunek

Najbardziej doświadczeni malarze nanoszą rysunek bezpośrednio na ikonę, opierając się na kopiach i wzornikach (Hermeneia). Mniej doświadczeni i początkujący przenoszą rysunek z kalki. Dawniej stosowano technikę przepióchy – na ikonę kładziono kalkę, w której było mnóstwo otworów i uderzało w nią woreczkiem ze zmielonym węglem drzewnym, który przedostając się przez nie tworzył rysunek.

Malowanie ikony

Pracę rozpoczyna się od pozłocenia nimbów, tła ikony. Następnie maluje się architekturę, krajobrazy, szaty postaci na końcu karnacje. Technika malowania polega na rozjaśnianiu koloru podstawowego i uzyskiwaniu coraz jaśniejszych płaszczyzn. Najbardziej rozjaśnione miejsca pokrywa się najbardziej rozbielaną farbą, na końcu wprowadza się biel w postaci precyzyjnych kresek.

Karnacja

Pierwszym kolorem kładzionym na partie cielesne jest tzw. „sankir” jest to podstawowy ton karnacyjny, który w zależności od szkoły był różny:

W ikonach bizantyjskich –ciemnooliwkowy

Nowogrodzkich - jasnooliwkowy

Moskiewskich - brązowo żółty

Serbskich - ciemnobrażowo zielony

Po założeniu sankiru (ochra z czernią w odpowiedniej proporcji), szkicuje się rysy twarzy, kładzie coraz jaśniejsze warstwy tempery, kończąc na światłach malowanych czystą bielą. Ostatnia czynność to wykonanie napisów. Po kilku dniach niezbędnych dla całkowitego wyschnięcia, ikonę pokrywa się werniksem czyli oliwą. Jest to werniks tłusty, na bazie oleju lnianego z dodatkami przyspieszającymi jego wysychanie. Ikonę pokrywa się grubą warstwą olify, która wsiąka aż w grunt (towarzyszy temu pogłębienie tonacji farb, uzyskuje się podobny efekt jak w malarstwie olejnym). Po pewnym czasie, gdy zaczyna gęstnieć usuwa się jej nadmiar dłonią, starając się pozostawić na ikonie jak najcieńszą warstwę, która po wyschnięciu zabezpiecza ją przed szkodliwymi warunkami zewnętrznymi. Jediną wadą tego werniksu jest jego czernienie z upływem czasu i stosunkowo długi okres wysychania.